

Nekaj o letešnji ceni

kokonov ali židnih mešičkov. *)

Vodstvo štajarske družbe za svilo- ali židorejo nanzanja v časniku štajarske kmetijske družbe, da gosp. Tit Rochel et Comp. v Gradcu v imenu štajarske družbe plačuje žive kokone od 75 kr. do 1 gold. 10 kr. potem kolikor več ali manj jih na 1 funt gré (tedaj najdražje, če so mešički težki in jih manj kot 300 en funt vaga in tako dalje). Če pa so kokoni umorjeni, doplača uni ceni še deseti del več. Ta cena velja le za domači štajarski pridelek. Za kokone iz družih dežel poslane plača po 10 kr. manj vsaki funt.

Stanovi, kateri morejo slovenščini dosti koristiti.

Iz govora „o duševnem razvitku Jugoslavjanov“, ki ga je imel g. Fr. Zakrajšek veliki pondeljek t. l. v Gorici.

Častitim gospodom duhovnikom in učiteljem na deželi nočem njih slave krajsati s tem, kar bom tukaj omenil; ker dobro vem, da slovenski duhovniki so možje, katerim v pospeševanju našega napredka največa hvala in slava gré. Oni so poklicani ljudstvo ne samo v duhovnem ali cerkvenem, temuč tudi v posvetnem smislu izobraževati in osrečevati. Duhovnikova beseda je ljudstvu sveta in posebno slovenskemu; duhovnik ima gotovo najlepšo nalogo na svetu, ktere pa ne sme rešiti le enostrano. Jaz bi trdil, da je ta naloga posebno pri duhovnikih na slovenski zemlji dvojne nature, gledé na dušo in gledé na posvetno, se vé da pošteno in katoliško izomiko. Nekteri gospodje duhovniki na deželi bi se tedaj morali takošnega dela bolj resno poprijeti in ne samo prebirati časnikov slovenskih, temuč tudi, kolikor čas pripusti, ukaželjnim kmetom osobito pa mladenčem razlagati jih. Na tak način bo še le sprevidel kmet svojo veljavo sploh človečno, posebno pa narodsko.

Zraven gospodov duhovnikov moralo bi pa tudi učiteljem na kmetih bolj mar biti za tako ravnanje. Z dopisovanjem v naše časnike ni še vse pri kraji, k večemu pišeš ali v zabavo ali v resni poduk že izurjenih bravcov. Že sv. pismo veli, nevedne podučevati in jim dobre svéte dajati. Kdo je pa nevedniši od bornega kmeta, ki skoro še ne zná ceniti svojega jezika, ki se oslepariti dá goljufom iz zgolj nevednosti in prevelike boječnosti. S pošteno omiko raste tudi svoboda v dobrem pomenu. Poglej premožnega kmeta, ki je že nekterebrate polukal v časnike; kako pametno se on véde, njegova beseda in vsa obnaša očitno kaže nekako omiko, kako je zdaj zgovoren, pameten v razsojevanji in malo da ne celó — politikar! To zgovornost, to lepo obnašo in sploh narodne veljave občut nakloniti prostim ljudjem na slovenski deželi, ne bodi nikar zadnja skrb njih učencem. Iz lece naj doní lepša slovenska beseda, v spovednici podučujte pred vami klečejočega in pazljivega grešnika v mili čisti slovenščini; visoke nebeške misli vašega nauka vredne so boljšega jezika; drage tekočine in dragocenosti hranimo v zlatih posodah! Prazen je izgovor, da vas čisto slovenščino govorečih ne razumejo kmetje in prosti ljudje. Tudi se nauk v lepem dostojnem jeziku menda brže zasadi v proste srca.

Toda kam sem zašel? kaj govorim? kaj terjam? Kje bi se bili čiste slovenščine naučili, če se niso sami? Morda v nižjih šolah? Ne, tú je bila še nedavno „gmejn špraha“ za „pavre!“ Morda pa v semeniščih? Tudi tukaj ne, ker drugi predmeti veliko važnejšega zapopadka niso tega pripustili. Po vsej pravici bi me vi, od katerih tukaj govorim, zavriniti mogli: „Za materni jezik nismo imeli časa, ker

smo se hebrejščine s kervavim potom učili, da smo bili v stanu h koncu celega, ponavljam celega, v toliko muko prestanega leta komaj nektore črke poznati. Na gimnazii so nas do sitega pitali z grščino, ki nam je toliko skrbí in trpljenja prizadjala, toliko noči vkradla, toliko časa nam snedla in na vse zadnje, če nismo vseh žil napeli, smo še le „Zeugniss der zweiten Klasse“ dobili! Celó kramljati po slovenski je bila pregreha, in če nas je v tem kak učitelj zasačil, imel nas je za večne čase na „špici“.

Tako bi me vi, ktere tukaj menim, zavračati utegnili.

Vendar, če prav premišljujem te sicer neugodne okolnosti, opravičiti vendar ne morete svoje nemarnosti za materni jezik. Koliko jih je morda še med vami, ki godete s tujščino, akoravno je slovenščina že tako imenitnost doseгла, da se lahko ponašamo ž njo? Glejte, zdaj so vsi drugi časi, „tempora mutantur“; treba tedaj, da se resno poprimete maternega jezika, da boste zidali, ne pa podirali. Poglejte enmalo na goriško semenišče. Kako je tukaj vse drugač! mladi naši slovenski bogoslovci se kaj možato obnašajo gledé na njih materni jezik, in vendar ne zanemarijajo družih jim predpisanih predmetov, in vendar jih nihče v to ne sili. Od takih mladenčev je kaj pričakovati. Ti bodo gotovo spolnovali svoj visoki poklic. Čeravno pa dobro vem in sem popolnoma prepričan, da naš uzvišeni in visokospoštovani knez in nadškof*) moje očitne pohvale ne potrebujejo in posvetne slave ne iščejo, zamolčati pa vendar ne morem, kar Jim gré in v imenu vseh tukajšnih Slovincov Jim za to najsrčnišo zahvalo izrečemo, ter jih ponižno prosimo, naj bi slovenščino, ker tudi v tem oziru največ pomagati morejo, tudi zanaprej podpirati blagovolili. (Konec prihodnjič.)

Dobrovoljne premišljevanja

o laški in nemški kulturi Slovincov.

Ljubi moji lónemani, presrčni kulturtrégarji! Jez vam prav odkritosrčno pravim, da po tem načinu, ktereга smo se do zdaj držali, ne bo nič iz vašega prizadevanja. Treba, da se čisto novega pripomočka poprimemo. Povedal ga vam bom — brez plačila, zakaj ne mislite, da poštena slovenska duša prodaja mačka v žaklji in skriva svoje ponudbe pod pečate tako imenovanih „Geheimmittel“. V dokaz tega pa, da po navadni dosedanji poti ne gré s poptujčevanjem našega naroda, naj nam bodo skušnje, ktere zgodovina uči. Glejte, kako si že od Karola vélikega nekteri prizadevajo slovenski narod z nemško kulturo osrečiti, pa kaj so opravili pri ljudstvu? Zunaj tega, da eni pravijo „špraha“ namesti „jezik“, „cajt“ namesto „čas“ in še kake dve ali tri kope tacih besed, v Ljubljani pa, da kršence pravijo „sem jo grisala, pa mi ni donkala“, „tako je mahtek“; zunaj tega ni nemška kultura nič kaj pri ljudstvu opravila. Prizadevali so se z nemškimi šolami in z nemškimi pismi v kancelijah nemško kulturo zasejevati, pa ni nič; samo med podljubeljske Cimbre je neki Nemeec nemščino po štumfih zasijal, kakor nam pošteni Podljubeljec, ki noče Cimper biti, svojoglavno trdi. Slovenska zemlja za nemško kulturo ni ugodna, ker nemška kultura je za južno Slovenijo preseverna, se nikakor ne dá aklimatizirati.

V dokaz tega, kakošne cepce (sit venia verbo!) smo tú in tam po Slovenskem, pa še te z velikim trudom in prizadevanjem izredili, naj bode to pismo, ktero vredništvu „Novic“ v izvornem spisu pošljem, ki se tako glasi: „Hamns ti gite Tudns uns forgeben tas mjr ine olewail Schraiben wail ti lajt olewail pite sollme mjr zu ine Schraiben — homns ti gite tudns tos Schigen wen mj werme zu ine wjder Khomen mi mehtme wjder oles pezolen mit krete pelongen pecolen Losme ine Hand Kisen und Shene Krus auf di frajle wen si uns Schiken uns tos letzte Post in

*) Naše častite dopisnike iz Istre prosimo lepo, naj nam brž ko morejo povejo, kako je cena kokonom za seme ali za svilo že v Kopru ali drugod določena. Vred.

*) Bili so sami pričujoči.